

ملائصل الدين

№ 11 Цена 20 коп. MOLLA - NƏSRƏDDIN ۲۰ ڤک ۱۱ قىتى ساتىجى اينده

مىضرى اداره كىتمه نوب وقتلىرىنى
كىغله تهرىرلىر

«خستهك»

آنا - اوغلم بو كاغذى آبار اداره يه وىر دىگىلىن آنام برك سونۇ قىلويدير .

عرب القبايى

بىز نورگەر بورادە اۆگەنئوب عرب القبايىنى تىقئە ايدىنلارك قايىغنا جىقوب بو تىقئىجىلىرى يىلىيورىك و باغليورديق عرب القبايىك باغنى طرفىرىنى بوزە چىقارغانا و بىس طرفىرىندە انكار ايشىكە.

ايشىكە ايسى اولمازئىكە بو يادە دە مىسكازلارك ئوزلرىئىندە باغلى اولاق و غزىلارك ئوزلرىك القبايى بارەئىدە داغىرىنى يىلەك.

اولا بورادان باغلاماق لازىم كە ەلە داغىباس غىرىئىدە عرب غزىلارك بىر نىچىمىك املاسى مىشئى داينىلىرىمىش، تقريبا اوچ بوزە ئى بونان اقدم باغداغلى نىچىخلىسى غزىلارك بىر نىچىمىك باغلى تىكل لارنىە تغىر دىرىمىش اىستى و ئادە عىبات مىسجىمىلارلا ئىك قولىق جىبىلرىئىدە مىسجە نىچىخلىسى ئىك املاخ اولونىشى القبايى او لارمىش كە مىسجە دىوارلارىك باغلايلىشى تازە امول ايله باغىمىلار.

اون بىر نىچى مىسك اولقرئە مدينە دە مەدەئىسجىبە غزىلارىمىش مىسجە ان عىران، القبايىك قىمناي و باغوب اولوماق ايجون ەزىر باغنىش الورىرىنى اولماغى بارەئىدە باغدىنى سىمالە اوودە خىلى قىل قال ئورەئىستى، حتى بىز دوئاغە كوزە مىنار باغىنىك موزىنى ايران ئوزلارك مىسجە غزىرىنى واسطىبەلە ايرانە داخل اوپ لانمان سوگرا مىرحوم مىرزا مىلك خانىك الئە دوشىر و سوگرا لار مىنهور القبايى بىر زامەن حىطلى اوبسى، مىرزاخان شىر مىرزا قىمناي خىمىونىك القبا اغتلاي بولندا چالىشماقلا نىب اولىر.

جال خانىمردا ئىخفا لار ئىزفە القبايىلار اوچىسىكە شىبىدلىر: (۱) عرب القبايى طرفدارلارى، (۲) مىسجىلار و (۳) لىن القبايى سى طرفدارلارى، عربانىك مىكە، مەدەت، كرىلا، غىداد و ئىخفا لارنى و غىر بوزىك غزىلرىئىدە بىكى عرب القبايى بولندا بوزىك داينىشغىلار وار. ەلە جالەبى غىرئەئە بائولو

يولداشاق شارىزى

آغا مەلى اولغى - مىھنىك اولراق بات، يىك راحت اولىن. ەجىنگار قانا سىك ايجون ساتم - لاراق، حتى احسانە و يورمىش

ئىشىكە دارالقونى ئىك باغدىرى مىسجى و بارىسى ماز بوزدارالقونىدا ايكى قانولتە تمام ايتىش غلاە الدىن شىرى بىر نىچە ايل بونان اقدم مەداغىزنىە و يوردىكى بىر قونقرا ئىدا دىشى: لىس لار باغنىك المئال فى حروفى السقامه و لا اقتناش زوايا على الظلال و الايام حتى اى نىبە بالا لا يم، بىن كودىرىم كە بو بىدخت يەد و غىلغىر سىزك كوزلر كىزى بىش اوزق كوز ايدىر، و بو ئىك ايجون نىم اوردە كىم سىزە ەمىبە بانامقادىر.

غىر عرب غزىلرىئىدە عرب و لائىن القبا سى ماينىدە بىلە بىلە مىرازە خرون بىر بىش و يىرىكەدەر. دىمىك عرب القبايى ئىك مىسجە اولماغىنى ەجى غزىلر ئوزلرىدە انكار

۱۰۱ ك قباغىنا

- اولماز، ىندە ايتانامام، ئە نىيام بىلكەدە قىللى سايا يىلمە بولمۇلا، بىلكەدە خاطرلار ايجون ال قالدىرىمىلارلا، كىم بىلر: ئە ئاسطىلرە ل ۱۰۱ ك قباغىنا ەي چىقىش...

- دوشىم بورادا واسطە فلان بوقدر - اولادا بىلىزم، بىن ئوزىم اورادە ايدىم، باقوت اولماشئىمان كىلىش بر تانار تاشىمە سى كوزلرى باغامىش حالدا دىرىدە كى

بوزىك بىزىم آنا دىلمىز روس دىلى وانىيا سى اولماچاق ايدى. نەقدەر فەكرلەندىكەندە باغنا چارە بايا يىلمىزدىك!، باغنىش كە بو قورولتى...

- سوگك اولىئىدە ئە دىدىم كە طرف گىرلىكى بىرانا قولى... بىن سىككە غىموم اسلام لق تىمىسى سوزىنى دانىتىرام و دىرىم كە عرب القبايى بىتۇن اسلام ئاينىتى بىرلشەن بىر ايدى.

- باغنىش... قولى سىن دىن اولسون! سىك دەپكىرىگە، ن بر بر جواب بىرىم؛ اما تىمىك كىلى قراغا قولى: ساغلام قىر و ساغلام دراكە ايله سوزلرىمە جواب وىر!

- بوزور! بوزور! بىن دوغرى سوزدن قاجارام...

بىر نىچە زمان دوام ايتىش باغىش و بورانلى ەوا ايجىلوب باغ گونىنى تازە جە كورونىشى، كونىچ، بو جاغلاردا گىزىلە بوپ قالمىش و قالىن پىكلا لار كىنوب مولول و تىنكەر حال لاردا كورونىن اسانلاردا بو گونىك ايله، جان وىر بىچى ايتىشئىد انفاذە ايشىك ايجون كوچەلرە چىقىشئە بالا. ەمولدان چوقا قىزداچام قوسمولىت كوچىمىدە، تورك مەعارف ئە بو ئىك قبا ئىنداكى «مار» باغچاسىنا بىقىشنى ايدى. قورولتىك باغلاغىنى گونىك ايرىتى، غزەتلەردە باغىلىشىن قىرادلارى يىلىك ايجون بر چوق قىرادلاردا بو مېدانىچىبە بىقىش غزەت لىمانىئىدان مىجىتلردن قىراد نامەنى يىلىك ايتىپتور دىر.

بو مىجىتلرىنى باغدىم ايكى تىر نائىبلىرىك بايندا بىر نىچە نقرە بىقىش بو مىباحىبە قولاق آسىر دىلار.

اىككى مىباحىبە لىتى آتوب بىر نىچى سىك نالورىندان باينىشى و بىدراغى قالدىر بوز سوزوشى.

- ەي كوروم بوغلووار كىندە؟ - نىچە پىتى كىمىكەدە لىئە ئوزىمىك! ساونى دىرىم! ەي كوروم كىمىك قورمايدىم! كىمىلر بوجوودە تلوار تىكىمىكى ايجاد ايدوبلىم...

- ئە پىلم كىمىلر، بىن غلووار تارىخىنى

اولومايىمىز، آنچاق بونى بىلرم كە بىز بونا «اوروسى تلوار» دىرىك.

- چوق كوزەل، بوقدر كفايت دىر.

- ايدى، دى كوروم بو بىدراغ كىمىك؟ پىتى كىمىك فاسونىدە، بوپالتووى دى ئورمى!

- سىلېكى دى! بو بر سوز اولماغى بىدراغىم اوردا بىلار ك فاسونى و پالتووى انكىلىر كىن پالتولار دان دىر.

- بىس بو باغىكە كىك ادى ئەدو؟ - كە قىلا.

- كىمىلرە مضمومدر!

- روس قىلرلەن!

- ئوزگۇرە نەماستىدە نەماستىدە اوتور بىر كىم؟ - اسنول اوستىدە.

- ئە ايله چورەك بىر سىزگىز؟ - چىنگىل، بىچاق ايله.

چوانلار اترىن مرفانلوب بو مىحت ايله نىرلك طرفىكى كىمىلەر، داينىقى ەمى گولەلى و ەمىدە جدى بر حال آلمىس ايدى.

- بىدىكىرىك اىلدارىنى سوبلە! - بونىچ! - قانلەن! سوب، ازار قولى، كوزلە بوپاكوغلىك نىچىقىلىنى قىتازىدا اوقوتىدرا ئىدا كىمىك ئە بوئە قوسىتىك؟ او كاكىلىر تىزىبە وىر بىرىد!

- بر اوچىشك وار ايدى ئىقولىن، ئانبادا كىشىك ايدى، اوللارك ئە بوئىدە - اوغلىك اورادا نىچە ايل قالدى و آخردە ئە اولدى؟ - آتلى ايل قالدى و آخردە قىتازى باي قور تاروب كىدوب بوقدور اولدى.

- اوغلىك آزادى ەنانكى مىلئىن دىر... - اوروس قىزىر.

مىساحلىرىك قىزىمىشئىلار، اطرافىدا كىلرە، بوزىك مرقابەلە دىنگە بووردىلر.

اىككى مىسحاب اطرافقان باقاللارا رجوع ايدوب بىلە دىدى.

- سىزدىنە و بر خىزىتەنە سوزو شىرام! نىس تىبە غزىلر ك غزەفە و باغىلا دىنى اونوشتىگىز! اى وى قفا مىسلانلار! تىبە خانى چىقىدىگىز! اى نەلمردىلر، ەمانى سىزك غىمامگىز؟

ەمانى سىزك تىللىق بىر تومان كىز؟

ەمانى سىزك كرتىكلە و قورباغا فاوور ماسى يىنە كىزگىز؟

بىس تىبە نىلەن غوزىنە خاورو بايتىغا كىدىگىزگىز؟

تە اوغلىكرا اوچىتە نىمولىك ئە بوئىدە تىزىبە وىر بىزگىز؟

بىس ەمانى خراج، شرح لىمە، احكام الشرىع، اسوز وچ باغىلاغى...

دىگىز كورمى ئە بىلە ابلە دىگىزگىز؟

سىس ەمانورە قاندىقىغا امدالاردا چوق بىقىشەنلەر، لىك نىچ كىمىك بىر كىمە دىنەك سوزى بوق ايدى.

اىككى مىسحاب بر آزجا سكوندان سوگرا تىبە دىدى.

- بولائىن القبايى دا بىرە قانان شىرك بىرىدىر، قانلارادا اوروس نالوورى كىمىلر ك غىبە غىموم غىرى تومان كىمىلر ەلە بوزىك مىجىمىلار بايرىلار، باغنا ساچ قوبالارى حاجى مالا على آقا آخوند بو گونەك كىفەر آندالدىر بىر.

عرب القبايى دا عرب لىسى كىي، عرب خوراكلىرى كىي عرب تىللىنى كىي، عرب كىتابلىرى و عرب بىزىم بارامىش.

غزىلرە چوق باراشان، غزىلر ك بوزىك احترام و تىسبىلر بىلە لايىق اولان ەماملرىنى بىز باغىسماز قوبا بىلەر كى. ايتىشئىن باغىسماز پىشەر، و ذىغىزئە كوتلەنەد...

- باق، اوتا كورەدە، بو كىسون جىلە تورك ئاتارلىقلىرى، قولىرى طرفتىن بوردا بىقىش نىمانىمەلدە دىلېر كە بىز عرب القبايى غزب شالوارى، عرب عىسى، عرب كرتىكلە قوردا غناسى كىي لازىم دىكلەر، اوتا كورەدە ۱۰۱ مىسك قباغىنا كىزگىز ەي دورماق ايتىدى...

ايتىم چوق اولدىنغا كورە مىجىك دالىيىبە قولاق آما بىلە بوپ كىتىم.

قىغ

تاجگذار قاری

خوانمزی او فو بایلاز ایرادان و رضا ناعک تاج یو بیاندان یازاجامزی گمان ایلمه کلر.

حاشا و کلا!

توز آذربایجانمزی قویوب ایرادان نه ایتمیز وار. اول نهوگ ایچیدر. سوگرا یایری.

سوزیمز نوحا شیری حقتهدر.

احمد افندی تیار که اوغلی (نه نه سئک فایلیا سید) نیجه ایلی بوندان اولان قاناعتمان بیردک ۳ تنجی جمعه مسجدی امامی تور محمد افندیمن بلالقی شهادتنامه آلمشدی او زمان بیر نیجه جمعه مسجدی اماملی وطنه سینی موئی سوزمه ایفا ایلمدی چونکه هله ساریق قویوشا اختیاری اولما دخی ایچون اماملق وطنه سینی موئی مو رنده ایفا ایلمه بیلیدی.

ایندی بیر نیجه ییل تجربه من سوگرا عساکر (یعنی ساریق) دانیشماق حوق قازانیشی ایچون. بوگورده مذکور تیار که اوغلی احمد افندی تاجگذار قاری مجلسی قورو لدی وایشا ایکریسی آرشینلق آغا باربلدی (آنحاق بلیمه دیک بو آغا میرداد اوزوس آغدر یایینکه ایراندان گلمه آغدر) و سوگرا مجلسک طظنه ملی جسمی یانلا.

ندری (گوروسن رضا ناکبکی الواجه ولیعهدی اودردی) معلمی تور محمد افندی تویزی نگ تمغلی حقدن اوزون بیر نطق سوله بدهک شرافتلی بیری بریر بر سوله بیکدن سوگرا... (سوگراسینی سوله ملک لازم گلشیر که تزییل - بن ددیم سن یلی احوالی دا یمنی حکم منتمله) بو طظنه ملی گون من سینه یانقا برلر گده دینی نماینده لری نه لغرام اوردولمسی قراده آئیندی.

داس: اس
«قارداشقر اوغلی»
ملا نصرالدین: دروغی برک اولسون لادی. قنار اولوی
ولادیه قافازدا بر ایل بوندان اول ایچیلان قلوب فیشک بو سویوق وقتده چوخ

صباحکی درس، ۱

بهران کند اجناسی کتدی. بولدی. قلوبی دورمه دهمس کلسیاز مکره هر که دره اودون کتیر کتیر کتیر.

تعلیم - مام بولداش صباحه نه درس حاشترایان؟

معلم .. کند ایسالموئک فرایناگوره آمانا بش - آئی یارچه اودون حاضر لاساز، بیدر.

۱) ملا نصرالدین: مکتبلر حقدن آخرجی دله بر شکی چوک یازیچیلار ترا خیر ویربریکه مکتبارة اودون سوللی، شیشه سزگیلی، فابوسیز و پنجره سزگیلی حقدن بوندان سوگرا دخی یازاسولار.

چونکه یبار یاقینلاشیر ایندی کندلرده اوشالار آعاجلار آتندادا درس اولویا یارلر.

یار باقی محبت باقی، بو محبتقره دالی قاسین گلن ایل یازا.

ایندی: دناش کومور ییچلری ایلمه می یایری: قلوبه گلنلری یساق منکن دگل، تمام یز ایلمدر قلوب محتمنی تعنیر قلوبده درام دده نه گمی لعین گومسی و اونور هله قورتا یومیدر.

قلوبده تقمان اولماق یارمنده سواد سزگیلی لهر ابدن قورمالر چوق کیسه مجموععه ی یازور ناله برشی یازمه بیوک جده یله ایلمه بر اگر یله گیدومه ولادیه قافازدا تورلرک آراشندا نیجه سندن قلوب هاش، ریاشی

آچتی مکتوبه جواب

ملا نصرالدین: عمو خواهش ایلمدر که: ۹ تنجی نورمدا فیغ - عاشابه حقدن یازیلان آچتی مکتوبه بوجوا بنگ درجیه مساعده بویورامان.

جناب قلم! من بنیم قوبایلار مسجدینی تعمیر ایلمدر بورد سرق فایزده یستی یازیرمان بوخسو حده بن نه قلیا شکر ایسنگه تویزی ده نه جوق متدار اچتی ایلمدر علاوه اولا راق خواهش ایلمدر که: بنیم علیهمه دخی ده ملاصرالدین: ده یازامان.

چونکه بو کی یازیلارک کتیر و دینسزار طرفندن یازیلدیغی تویز بنده لری نه سوله بو ب بونگله حرمستی و گلیر می دخی اوتیرام. هر چینی همنه لیرلی مسجدیندن قاولادیلار (چونکه اولارک چوقی کتیرد) آخرده گوردیتیر که نه مرینه چا ندیم. گوردیرگر که: قوبایلار حرمستی نیجه سالا بوزلار.

اجازده ویزکوزوگ لاپ آچتی دیوم. بن هر یارده اعانه یانقادا اولسا عت ویزیرلر. نه ایکنه متدار. تعصیرات کیدر. تکیه ایچون حتی حاشره ملی یوسدا قالان کیچس دوسنی آروادلاری ایچوندو بول ایسمنم او سانت ویروب

مسافیه ایلمه برلر. کیچن گوناری مشهور یارخودو ساجیلریندن کر بلای محمدا یاق حسینوگ آزادی ایچون، خان حسینو قگ آزادی معصومه خانیم ایچون (حاجی حاجی آقا دادانوگ قری) اعانه ییقادا ایستدیکمه بدون مشافیه هلموسی ویردی. ایندی بونلارا سب نه دوز؟

الته بونلارا سب سیزگ یازدیلازگر هله بونلاردان علاوه بوگون صباح مبارک آدی داخل اولیر، اوندان زحمت چکوک مسجدک قاقوبینان یاقوب گوردیرگر که نه معرکه چیانیرام. نه تقدرده حرمستی نفوذیم واردد هر حاله مثل واردد که: دیزیلر دگیمان ییلدیگی ایلمدر چاق چاق ایسه باشن آغدریله یازینگ تقدر کیتگورده

ششک و کالی ایله باجی اوغلی

شورالار آذربایجانیدا

سواد سزگیلی تسویه رنجیر - (شماخی) مشهدی موسی تگ دکانددا قبری کیندیان اولفداسا عاقابوت کندلر سواد سزگیلار لاری تیره ایلمدر. «او اولماسون بولوسون» تیار توسی شماخی - بوم کلسنک ملسی تگ آتلاق ایستدیگی قیز چارنات آلتندان اولغان چیمشدر.

نماینده لار مشاوره سی قویا - قویا قنسانیک بولاری محله مسجدینه یانقا آخوندلما ایزاهیم، میرزه عبدالعلی و مشهدی نصرالله اولماق اوزره هر محله دن بیر نماینده هر ساجیلرک روزو یازارنک اولوروق ایله بر ایزه دشمناسی حقدن مشاوره چاییرلشمدر.

سببی علاقه

شیروانلی - (آغام) شیروانلی کندی ساکنی مشهدی اوبوسالم اولفک طویس چوق گورول سورتمه کیچوب کهنلی عاقلار ایله برابر علاوه تیارا عاقلدره نانا مینه لاری نیجه برته ییچیردی. بونلار که کهنلرک تزلانک آراشیدانکی رابطه تگ تهلر سببی اولدیغی هلموسنی تیوت اودری

قاندیلار ایسه جلب ایذیلیر انگران - کتیر موری، شمشابه گلن کتیلیرلی دوشمن ایتمه لهر بولوسان دخی ییلیمیرن. بونک عوضنده بوزی بودالی خا نملاری ییلیمیزده اولسا برارکر.

باکو خبرلری

«شیخ غنی آدینا» مسجد شیخ غنی تگ اودسی ایلمدیرمکن اوتری سو گوندن اعتبارا قوبیلار تیکه سی «شیخ آدی» مسجدی آدلانلاچاقدر. ملا نصرالدین: دانک اوستنده بار بایشی نازا تورلارک آراسیدا بر مرمر دانی سادیروب اوستنده شیخ آدینا دا براقاق فنا اولور.

قنشار ایچون نقت حقدن باکو رسد خاتمی یوزمه گلن یاردا بویوک سا قنار اولماقین خیر ویردیگی ایچون، قنشاره نقت ویرمک حقدن دوزولدی قوبوسون تمجیلی سورتمه بو جوسدا لایحه بارلاقلادور. آوغوست آیدنا قنشارک قنندن تائین ایلمه ییگی گلان اولوربوت.

هیت تحریریه

آدیعی دیمشکیریریم بن لوطی چبار لوطی اسماعیل اوغلی هلو تیشلار کتیر بیرمکه رمضان آیی یاقینلاشیدی ایچون، رمز خولاق ایتمک مصلحه بیر آله آدی ده کتیرمیروب ملا جبار آخوند اسماعیل اوغلی قویورام. اثر طرف: لوطی چبار لوطی اسماعیل اوغلی

«تربت ترهست»

رمضان المبارک آیتک یاقینلاشما سببیه، تربت ترهست کر بلای معلان کلی مقاداردا تربت شیشلری کتیرمشدو:

مهور تسبیح تربت تویزی مسجدلر ایچون چوق بقداره آتلاق ایستیلر ۳۰ قاض گشتدیلیر. «تربت ترهست» سببی بونون تربت شیشلرک ارستند، مسجد اولام طرفندن تصدیق یارقیتمش مارقلر واردد. «تربت ترهست» تربت شیشلری آلان بونون «من فارملار ایلان خواهش اولتیرک مالارنک اوستند» کی «تربت اعلان، مال کر بلا» مارقلارا فکر ورسولرک ساحت یالیمچیلان اولسا. بن. مرکزی سقلا: باکوفا «فلس بن. ک مسجدنک ایکنی مرتبه» ده ۴ نومرولی اولغندا. شه لریمیز: بونون قننا سجدلری «لالاریک نه لوریند. «تربت ترهست» باکو آچتمسی: امینداز

